

stvu, a predstavljala obenem vojsko svoje ožje domovine. Nastala je po vsej priliki l. 809., ko je kotorski vlastelin Andrija Saračenac spravil v Boko smrtne ostanke sv. Tripuna. In to tisočletno društvo obstoji še dandanes in ljubosumno čuva svojo častitljivo prošlost v noši in — s plesom pred stolno cerkvijo, ki se ga je do prošlega stoletja udeleževal tudi škof. Tako se vnuki spominjajo življenja, jakosti in slave svojih očetov. Ko je Avstrija zasedla Boko, je ta-le imela 300 velikih trgovskih ladij in mnogo malih, a danes nima niti ene velike trgovske ladje in narod beži po svetu. . . . V starih spomenikih se nahaja latinska beseda „marinaritia“, ki pomeni plačo mornarskega najemnika; ital. se zove marinerizza. Je li slovanska beseda mati lat.-italijanski ali obratno? — Lep sad so rodile „Slovenske povesti in novele“, ki jih je pod mojim uredništvom izdala „Matica Hrvatska“: Kerubin Šegvić je čital v njih „Martina Krpana“ in spoznal v njem brata „Kanjošu Macedonovića“, ki ga je v 70. letih prošlega stoletja spisal pisatelj dalmatinsko-črnogorskih povesti, Stjepan Ljubiša. Sličnost je v istini frapantna. Po dose-danjem našem znanju o tej stvari ne moremo govoriti o vplivanju enega pisatelja na drugega; sličnost je tolmačiti z edinstvenostjo jugoslovanskega naroda, ki ima v svojem narodnem pričanju često iste ali slične motive. „Duša našega naroda je bila ena iz početka, ostala je ena skozi veke, nikaka tuja roka je ni mogla raztrgati od Triglava do Bojane. To nam dokazujeta dvojčka po rojstvu, ki si preko gor, podajata bratsko roko: Martin Krpan in Kanjoš Macedonovića“, pravi Šegvić in tako pravim vselej in povsod tudi jaz; zato sem s svojim člankom o osnutku „Matice Dalmatinske“, priobčenem v tem „Kolu“, rad stopil med svoje hrvatske pobratime dr. Grubera, dr. Kučero, Šegvića, dr. Bazalo, dr. Šišića, Stjepana Radića, Otona Ivekovića.¹⁾

Dr. Fr. Ilešič.

Barle Janko, Slika sv. Kummernisse u kapeli u Velikoj Mlaki. (Preštampano iz „Prosvjete“. Zagreb, 1909.) To je zanimiva brošurica 28 strani, ki jo je napisal marljivi raziskovatelj kulturne zgodovine, naš „Janko“ v Zagrebu. Nabirajoč gradivo za zgodovino cerkva v Turopolju pri Zagrebu, je v leseni kapeli sv. Barbare v Veliki Mlaki zasledil zanimivo sliko takozvane sv. Kummernisse: na križu visi človek s krono na glavi in z moško brado, oblečen v žensko obleko in obut v ženske čevljičke (en čevlji je na zaboju pod križem). Ob križu svira na gosli goslač. Slika svete „Kummernisse“, ki je najbrž nastala iz neumevanja prvotnega prikazovanja Kristusa na križu, oz. neke slike v Lucci („Sanctus Dominus“), se nahaja tudi v cerkvi sv. Lenarta na Pohorju. — Brošura je opremljena z več slikami.

Dr. Fr. Ilešič.

Karásek Jos. dr., Gaj a Čechové. (V Praze, 1910, odtisk iz „Préhleda“.) — Znani češki pisatelj, literarni historik dr. Karásek, je s pričujočo razpravo pomnožil število prigradnih spisov, ki so izšli ob stoletnici Gajevi. Bistveno ta spis posnema češki del Gajeve korespondence, ki jo je lani izdala Jugoslovanska Akademija. Uvaja pa Karásek svoj spis tako-le: „Gaj spada k največjim in najsimpatičnejšim pojavom slovanskega juga . . . Dokazal je umno, da imajo Hrvati in Srbi en jezik. Ta težnja po večjem združevanju mu v zgodovini slovanskega preporoda zajamčuje dragocenejši spomenik nego separatistni in malenkostni dokazi Slovakov in Malorusov, ki drobe velike misli in načela.“

Dr. Fr. Ilešič.

¹⁾ V svoji temperamentno pisani polemiki s prof. Lozovino (Moji „Paradoksi“ s puta po Italiji) pere Iveković pošteno „bello Italijo“, tako da nam postaja vsa — črna. Taka stvar ni za „Kolo“!